

Микола Зимомря

Буває, що людина тішиться мовчанкою. Коли, скажімо, душа вигинається від болю, щоб вгамувати його зойком і – наступає міцна тиша. А ще, коли призагоєна рана раптом защемить, а в уяві постане несподівано картина, де і як то сталося. У таких випадках хочеться щось благати, власне, бодай промовити, приміром, як звернення до образу далекої Пам'яті: «Перед Твоїм ім'ям дозволь смиренно стати на коліна...» Бо ж, як потверджував визначний син Срібної Землі поет Іван Ірлявський, головне полягає у справі – пристати б «до борців»:

Свою міць, що кохав з літ дитячих,
Віддаю я у жертву борні,
І пісні свої, й запал гарячий
За прийдешні могутности дні.

Звісно, не кожному випадку віддати зелені джерела власного життя «у жертву борні». Та не одному уродженцю Дрогобиччини чи Дрогобича за різних часів це випадало – таких сотні... З-поміж них вирізняється силою духу о. Дмитро Німилович. Що й казати: рідко хто нині спроможний навіть уявити собі пізнані ним муки. Вони, немов би виписані на одній із картин страждань із Собору Паризької Богоматері... Так, вони аніскілечки не нагадують сенс рефлексії зі слів Павла Тичини: «Не білі голуби – янголи у небі пролетіли».

Адже були ті янголи тільки свідками нечувано неприродного прощання із життям...

Звідки, якого роду був цей справжній Світоч, який не оминув темряви, що настала для нього – великого Невільника – 8 вересня 1943 року? Де все сталося? У мальовничому селі Грабівка, що побіля Сяноку, де з давніх-давен проживали українці.

Дмитро Німилович народився 25 жовтня 1907 року в сім'ї, знаковій для Дрогобича – у родині Катерини Німилович (з хати – Валюх; 1883-1965) та Михайла Німиловича (1875-1941). Окрім сина Дмитра, подружжя мало ще шестеро дітей – Розалію, Михайлину, Теофіля, Богдана, Миколу, Любов. До речі, батько майбутнього духівника за найвищим покликанням був сином Миколи Німиловича (1850-1914), рідного брата о. Юліана Німиловича (1839-1909), тобто вчителя Івана Франка, про якого автор «Мойсея» полишив винятково прихильний спомин у своїй статті «В інтересі правди»: «...про вчителів-василіян, під котрими я проходив три роки нормальної школи... таких вчителів, як клирика Крушельницького, що був господарем класи в другій класі, о. ректора Барусевича, що вчив німецького в третій класі, катехиту о. Красіцького, родовитого поляка та о. Німиловича, пізнішого ігумена, що був у нас господарем у четвертій класі, згадую, як про світлих, гуманних та симпатичних людей, що вміли впоїти дітям не страх, а замишування до науки та до чесного, трудящого життя». Водночас мати доводилася сестрою о. Івана Валюха. Одне слово, витоки роду Німиловичів нуртують у Дрогобичі від XVIII століття і пов'язуються з 70-80-ми роками, коли тут жив Василь Німилович, один із пращурів о. Дмитра Німиловича.

Дмитро Німилович навчався в українській гімназії ім. Івана Франка, що була заснована 29 березня 1905 року, а від 1918 року стала повноцінним культурно-освітнім осередком класичного зразка. У її стінах високу освіту здобули такі однокашники Дмитра Німиловича, як Зенон Коссак, Атанас Кобрин, Микола Драган, Іван Гілевич, Зенон Мацюк, Богдан Мизь, Дмитро Мінчак, Юрій Ратальський. Іспит зрілості припав для Дмитра Німиловича на 26 лютого 1927 року, коли управителем гімназії був математик

Володимир Кузьмович. Високий патріотичний дух, що витав у гімназії, плекали насамперед педагоги: вчитель української мови Михайло Керницький, німецької мови – Олекса Попович, латини – Микола Байрак, історії – Дометій Попович, географії – Іван Чмола, один із організаторів Пласту та Українських Січових Стрільців, а також диригент хору «Боян» Михайло Іваненко. Безпосередній вплив на юнака й формування його світогляду мав вуйко о. Іван Валюх, який був улюбленим поміж мешканцями парохом Трускавця до 1939 року. Після успішного завершення гімназійних студій Дмитро Німилович 1928 року вступає до духовної семінарії в Перемишлі, де був висвячений у березні 1931 року Преосвященним єпископом Йосафатом Коциловським. Примітно, що 29 березня 1931 року вперше відбулася Служба Божа, яку о. Дмитро Німилович відправив у церкві Пресвятої Трійці в Дрогобичі. Поміж тими, хто був поруч молодого священика, були оо. Теодор Марків, Євген Модрицький та о. Василь Шевчук (1903-1948), власне, побратим-семінарист, а згодом – курінний капелан куреня УПА пана полковника Коники. До слова, Василь Шевчук відслужив першу Святу Літургію 6 квітня 1930 року в храмі Пресвятої Трійці у Дрогобичі. Того ж року о. Дмитро Німилович розпочав свою душпастирську службу із великим захопленням і відданістю в селі Добрачин, що біля Кристинополя. Невдовзі – з ініціативи Владика Йосафата Коциловського – він отримує парафію у селі Яблониця Руська. Тут обдарований парох від 1933 року розгорнув серед українців активну просвітницьку діяльність, що викликало наприкінці 30-х років адміністративні переслідування з боку польських владних інституцій. Це й спричинило у жовтні 1939 року перенесення місця його служби із Яблониці Руської в парафію села Грабівка. Відома аксіома: «Бог пише про чин людини “по кривих лініях”, бо ж, як сказано, “Царство моє не з того світу”». У цьому сенсі можна з повним правом стверджувати: о. Дмитро Німилович не стільки жив, як служив Всевишньому і невіддільному від духівника переживанню як його особистому кредо – Україні. Він ніс своїм вірникам слово правди, змінював їхні начала віри, щоб наближати для них світло Великодня, Трійці, Різдва, Водохрещі... Тепер знаємо напевно: о. Дмитро Німилович мав жертвенну любов до України, щоденну самовідданість рідному народові, власне, як спонуку до життя. Чи треба підкреслювати, наскільки важко це давалося о. Дмитрові Німиловичу за умов, коли кожна його проповідь містила для вірників спосіб-дороговказ – не забути б про материнську мову, культуру, звичаї! Сфера його впливу ширилася, стаючи для 520-и українців із Грабівки ціннісним орієнтиром у стінах парафіяльної церкви св. Юрія, що до 1944 року належала до парафії села Ялин Динівського деканату УГКЦ. І ось наближався день з хроніки Його останньої осені, коли о. Дмитро Німилович ще міг промовити: «Ніхто не спроможний любити більше, ніж тоді, коли він за своїх людей своє життя віддає» (Йо. 15:13). Та сумна днина припала на 8 вересня 1943 року: о. Дмитро Німилович відійшов за межу Вічності у дивовижно страдницьких муках... Нелюди четвертували духовну особу. Вони знущалися над Невільником від двадцять другої години до третіх півнів...

Останнім українським парохом у селі Яблониця Руська упродовж 1943-1946 років був о. Андрій Назарович, дружина якого – Іванна Назарович – полишила спомини про описану тут драматичну подію, що, ні, не відійшла у забуття. Про неї найбільш детально писав Володимир Марчак (1922), який особисто знав о. Дмитра Німиловича. Його перу належать цікаві публікації, зокрема, книжка «Українець у Польщі. Спогади з життя» (Львів-Сянік, 2006). Винятково цінні факти про вбивство о. Дмитра Німиловича записав від Володимира Марчака відомий український журналіст, публіцист і громадсько-освітній

діяч з Польщі Богдан Гук. Пріоритетні заслуги у справі вивчення літопису життя й діяльності о. Дмитра Німиловича належать, без сумніву, племінниці Олександрі Німилович, яка багато зробила для поповнення краєзнавчих джерел з історії Дрогобиччини. Писали про мученицьку смерть славного уродженця Дрогобиччини Гжегорж Мотика, Дмитро Блажейовський, а також Михайло Козак, автор книжки, сенс назви якої – у словах: «Пом'яни, Господи, душі слуг твоїх» (Перемишль-Львів, 2002). Не забуваймо про невинно убієнних і будьмо певні: ще прийде час – і будуть названі поіменно ті, хто так прагнув упослідити славу України...

М. Зимомря. Постаті: о. Дмитро Німилович Коли «янголи у небі пролетіли»... // Слово № 2 (39) (2009) с. 34-35